

સ્વાધ્યાય

મૌખિક

૧. મહારાણા પ્રતાપના ભાઈનું નામ શું હતું ?

મહારાણા પ્રતાપના ભાઈનું નામ શક્તિસિંહ હતું.

૨. ચેતક ઘોડા સાથે બીજા બે ઘોડા હતા, તેમના નામ જણાવો.

ચેતક સાથે ત્રાટક અને અટક એમ બે ઘોડા હતા.

૩. ચેતક ઘોડો રાણાજી ના માટે ખાસ કેવી રીતે બન્યો હતો ?

ચેતક ઘોડો અતિ બુદ્ધિશાળી અને તાજગીભર્યો હતો માટે તે રાણાજીનો ખાસ બની ગયો હતો.

લિખિત

૧. નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં જવાબ લખો.

૧. મહારાણા પ્રતાપ ને ચેતક ઘોડો કેમ પસંદ હતો ?

કારણ કે ચેતક ઘોડો મહાપરાક્રમી, ઊંચી છલાંગ મારનાર અને ખૂબ ઝડપી હતો માટે મહારાણા પ્રતાપ ને ચેતક ઘોડો પસંદ હતો.

૨. રાણાજીને આ ઘોડો કયા રાજ્યમાંથી પ્રાપ્ત થયેલો હતો ?

રાણાજીને આ ઘોડો ગુજરાત રાજ્યમાંથી જ પ્રાપ્ત થયેલો હતો.

૩. ચેતક ઘોડો એક સાથે કેટલા કિલોગ્રામ વજન ઊઠાવી શકતો હતો ?

ચેતક ઘોડો એક સાથે ૩૧૮ કિલોનું વજન ઊઠાવી શકતો હતો.

૪. પ્રથમ વખત રાજાએ ચેતકને ક્યાં નિહાળ્યો ?

પ્રથમ વખત રાજાએ ચેતકને પોતાના મહેલમાં એક વેપારી પાસે નિહાળ્યો હતો.

૫. ચેતકને કુલ કેટલા ભાઈ હતા ? તેમના નામ જણાવો.

ચેતકને કુલ ત્રણ ભાઈ હતા. તેમના નામ ત્રાટક અને અટક હતા.

૬. મહારાણા પ્રતાપે ચેતકને પોતાની સાથે કઈ ઘાટી પર છેલ્લે સુધી રાખ્યો હતો ?

મહારાણા પ્રતાપે ચેતકને હલ્દીઘાટી પર છેવટ સુધી રાખ્યો હતો.

૭. આખરે ચેતકે ધાયલ થઈને કોનું પુનઃમિલન કરાવ્યું ?

આખરે ચેતકે ધાયલ થઈને બે સગા થઈને બે સગા ભાઈઓનું પુનઃમિલન કરાવ્યું.

૮. આખરી સમય સુધી ચેતકે કઈ રીતે મહારાણાને આબાદ બચાયા ?

આખરી સમયે ચેતક મહારાણા પ્રતાપને દુશ્મનોથી બચાવતા હલ્દીઘાટી કૂદીને પાર કરીને સુરક્ષિત સ્થાન પર લઈ ગયો હતો.

૨. સાચા ઉત્તર સામે ✓ કરો.

૧. બે પહાડ વચ્ચેના અંતર નું સ્થળ કઈ જગ્યા પર આવેલું છે ?

☐ શ્યામઘાટ

☐ રામઘાટ

☒ હલ્દીઘાટી

☐ કૃષ્ણઘાટી

૨. મહારાણા પ્રતાપના ઘોડાનું નામ શું હતું ?

☐ ત્રાટક

☐ અટક

☐ છટક

☒ ચેતક

૩. મહારાણાનો કઈ ભાષા માં સંદેશો સંભળાયો ?

☒ નીલા ઘોડા રા અસવાર

☐ કાલા ઘોડા પે અસવાર

☐ રાતા ઘોડા મે અસવાર

☐ શ્યામ ઘોડા રા અસવાર

૪. લંગડા માટે આપણે કયો શબ્દ કહીએ છીએ ?

☐ વાયડું

☒ ખોડીલું

☐ ચાપલું

☐ બોલડું

ભાષાજ્ઞાન

૧. સમાનાર્થી શબ્દો લખો.

• synonym

અશ્વ - ...ઘોડો... પ્રસિદ્ધિ - ...ખ્યાતિ... સત્ય - ...સત્ય...
કાન - ...કર્ણ... અવાજ - ...દ્વનિ... સગા - ...પોતાના...

૨. વિરોધી શબ્દો.

• antonym

હાજર × ...ગેરહાજર... નજીક × ...દૂર...
ઓછું × ...વધારે... સફળ × ...અસફળ...
વિરહ × ...મિલન... ભાઈ × ...બહેન...

૩. નરમાંથી નારી જાતિ માં શબ્દ બનાવો.

ઉ.દા. - કૂતરો - કૂતરી

વૃદ્ધ - ...વૃદ્ધા... ઘોડો - ...ઘોડી... ઈન્દ્ર - ...ઈન્દ્રાણી...
શેઠ - ...શેઠી... વાણિયા - ...વાણિયાણી... કણબી - ...કણબીણી...
વાઘ - ...વાઘણી... હાથી - ...હાથીણી... ઉંદર - ...ઉંદરણી...

મૌખિક

૧. ભારતમાતાને કોણ વધારે વહાલું છે ?
ભારતમાતા ને તેમના સંતાનો વધુ વહાલા છે
૨. આપણા ભારતની ભૂમિ પર કયા યોધાઓ એ બલિદાન આપ્યું ?
આપણી ભારતભૂમિ માટે વીર શિવાજી, વીર ભગતસિંહ, ચંદ્રશેખર આઝાદ, ગાંધીજી વગેરે સેનાનીઓએ કુરબાની આપી છે.
૩. કોણ દેવપ્રકાશ કહેવાય ?
વિનોબાજી દેવપ્રકાશ કહેવાયા
૪. કોના કપાળે તિલક થવાની વાત છે ?
ગોપાલકૃષ્ણ ગોખલે અને ગાંધીજીને કપાળે તિલક લગાવવાની વાત કરવામાં આવી છે.
૫. કવિતામાં કોને શૂરવીર કહ્યા છે ?
કવિતામાં શિવાજીને શૂરવીર કહ્યા છે.

લિખિત

૧. ૧. ભારતની ભૂમિ પર કયા-કયા સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓએ કુરબાની આપી છે ?
ભારતની ભૂમિ પર વીર શિવાજી, મહારાણા પ્રતાપ, ભગતસિંહ, ચંદ્રશેખર આઝાદ વગેરે સેનાનીઓએ બલિદાન આપ્યા છે.
 ૨. આ કવિતામાં કવિયત્રી એ આપણને કોના જેવા શૂરવીર થવાનું કહ્યું છે ?
આ કવિતામાં કવિયત્રી એ આપણને મહારાણાપ્રતાપ, સુભાષચંદ્ર બોઝ અને શિવાજી જેવા શૂરવીર થવાનું કહ્યું છે.
 ૩. વેદગીતાના ગ્રંથો જે લખાયા તેમાંના કોઈપણ બે ગ્રંથ ના નામ લખો.
વેદગીતાના લખાયેલા ગ્રંથો મહાભારત અને રામાયણ છે
 ૪. આપણે સહુ કોના બાળકો છીએ ?
આપણે સહુ ભારતમાતા ના બાળકો છીએ.
૧. સાચા જવાબ પર ✓ નિશાની કરો.
૧. અમે ભારતમાતાના..... રે

☒ રામાયણ

☐ પેરી-પેરી

☐ ડોનાલ્ડ ડક

☐ જયજય

૩. આ કવિતામાં કોની ભોમકા જણાવી છે ?

☐ વોશિંગ્ટન

☒ રામકૃષ્ણ

☐ બેરિસ્ટર

☐ શહીદ ભગત

૪. આપણે આપણી ભૂમિ ને શત... શત... વંદન કરવા જોઈએ :- આ વાક્ય માં શું આ શકે ?

☒ ખરું

☐ ખોટું

લિખિત

૨. નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં જવાબ લખો.

૧. ભારતની ભૂમિ પર કયા-કયા સ્વાતંત્ર્ય સેનાનીઓએ કુરબાની આપી છે ?

૨. આ કવિતામાં કવિયત્રી એ આપણને કોના જેવા શૂરવીર થવાનું કહ્યું છે ?

૩. વેદગીતાના ગ્રંથો જે લખાયા તેમાંના કોઈપણ બે ગ્રંથ ના નામ લખો.

૪. આપણે સહુ કોના બાળકો છીએ ?

૧. બે-બે સમાનાર્થી શબ્દો લખો.

હિમાલય = ...ગિરિ... ..પર્વત...

પ્રકાશ = ...અજવાળું... ..ઉજાસ...

માથું = ...મસ્તક... ..સાથ...

નદી = ...સરિતા... ..તરિંગ

ગોદ = ...ખોળી... ..ઉછંગ

વંદન = ...ગમરકાર... ..ગમન

૨. વિરોધી શબ્દો.

પર્વત × ...નદી.....

સ્વતંત્ર × ...પરતંત્ર.....

જન્મ × ...મરણ.....

લખવું × ...લાંચવું.....

૩. નીચેના વાક્યોમાંથી સર્વનામ શોધીને લખો.

૧. હું મંદિરે જવું છું.

.....
હું

૨. અમે કાલે મામાના ઘેર જઈશું.

.....
અમે

૩. તે પુસ્તક વાંચે છે.

.....
તે

૪. તમે આજે શું જમ્યાં ?

.....
તમે

મૌખિક

૧. તરણેતરનો મેળો ક્યાં યોજાય છે ?

તરણેતરનો મેળો સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાના થાન પાસે આવેલા નાના ગામ તરણેતરમાં આવેલા ભગવાન શિવના મંદિર ત્રિનેત્રેશ્વર પાસે યોજાય છે.

૨. તરણેતરનો મેળો ક્યારે યોજાય છે ?

તરણેતરનો મેળો ભાદરવા સુદ ચોથથી ત્રણ દિવસ માટે યોજાય છે.

૩. ઋષિ-મુનિઓ કેમ આ મેળામાં આવે છે ?

ભાદરવા સુદ પાંચમના દિવસે ઋષિ મુનિઓ તરણેતરમાં ગંગાસ્નાન કરવા આવે છે.

લિખિત

૧. ૧. તરણેતરના મેળા વિશે મહાભારતકાળની માન્યતા શું છે ?

એક માન્યતા પ્રમાણે મહાભારતકાળમાં દ્રૌપદી સ્વયંવર તરણેતરમાં યોજાયો હતો.

૨. આ મેળામાં કઈ કઈ સ્પર્ધાઓ જોવા મળે છે ?

તરણેતરના મેળામાં શ્રેષ્ઠ વેશભૂષા, શ્રેષ્ઠ ગરબા, પાવો વગાડવો, શ્રેષ્ઠ બળદ ગાડા, શ્રેષ્ઠ પશુઓ તથા સરકાર દ્વારા રૂરલ ઑલમ્પિક્સનું આયોજન થાય છે.

૩. સરકાર દ્વારા અહીં શેનું આયોજન કરવામાં આવે છે ?

સરકાર દ્વારા તરણેતરના મેળામાં રૂરલ ઑલમ્પિક્સનું આયોજન કરવામાં આવે છે.

૪. સાધુસંતો અને ભજનમંડળીઓ અહીં શું કરે છે ?

તરણેતરના મેળામાં સાધુ સંતો અને ભજન મંડળીઓ ભક્તિમય ભજનો અને દુહાની રમઝટ બોલાવે છે.

☐ ઓગસ્ટમાં

☐ શ્રાવણી પૂનમે

☐ ભાદરવાની અમાસ

☒ ભાદરવા સુદ ચોથ

૨. તરણેતરનો મેળો કયા જિલ્લામાં યોજાય છે ?

☐ અમદાવાદ

☐ જૂનાગઢ

☐ રાજકોટ

☒ સુરેન્દ્રનગર

૩. એક માન્યતા પ્રમાણે દ્રૌપદીનો સ્વયંવર ક્યાં યોજાયો હતો ?

☐ થાન

☐ સુરેન્દ્રનગર

☐ કુંડ

☒ તરણેતર

૪. કુંડમાં કઈ નદી પ્રગટ થાય છે ?

☐ ભોગાવો

☐ સાબરમતી

☐ નર્મદા

☒ ગંગા

મૂલ્યવર્ધક પ્રશ્ન. (Value based question)

Value * respect for all region

ગિરનાર પરિક્રમા વિશે તમે શું જાણો છો ? એ વિશે લખો.

ભાષાશાળ

• one word for many

૧. શબ્દ-સમૂહ માટે એક શબ્દ લખો.

૧. લોકોમાં ચાલતી માન્યતાઓ લોકવાયકા....

૨. જેમાં સ્ત્રી પોતાનો વર જાતે પસંદ કરે તે લોકસ્વયંવર

૩. જૂના સમયથી ચાલ્યા આવતા રીતરિવાજો, સંસ્કૃતિ વગેરે પરંપરા.....

૪. લોકો દ્વારા બનાવેલું સંગીત લોકસંગીત

૨. વિરોધી શબ્દો લખો.

આળસુ	×	મહેનતુ
આવક	×	જાવક
મબલખ	×	ઓછું
સવાર	×	સાંજ
નિશ્ચય	×	અનિશ્ચય
અંતિમ	×	પ્રથમ
લૌકિક	×	અલૌકિક
વૃદ્ધ	×	જાહેર
ખાનગી	×	જાહેર
મિત્ર	×	દુશ્મન

વૃદ્ધ = યુવાન

• opposite words

૨	કા	બી	આ	સ	વા	૨
મા	અ	નિ	શ્ચ	ય	ધ	ન
કુ	લૌ	સુ	ધી	૨	ઓ	છું
લૌ	કિ	સાં	જ	રા	ખે	ડ
કા	ક	રા	કા	હે	ત	જ
ન	દી	દુ	શ્મ	ન	૨	મી
દિ	ન	મ	હે	ન	તુ	ન
જા	હે	૨	મ	હે	ન	પ્ર
વ	વા	વ	ણી	વા	ત	થ
ક	આ	ળ	યુ	ણી	હે	મ